

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านหนองเสม็ด - ไทยเจริญ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ ได้ทำการศึกษาจากสมาชิกกลุ่ม ๆ โดยสมมุติฐานการวิจัยว่า สมาชิกกลุ่ม ๆ ที่มีรายได้ ขนาดพื้นที่ทำ การเกษตร ระดับการศึกษา การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ การติดต่อกับผู้นำท้องถิ่น สถานภาพใน กลุ่ม แะะตำแหน่งทางสังคมแตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนา กลุ่ม การประชุมกลุ่ม การกู้เงินระยะสั้น การซื้อสินค้าจากกลุ่ม การรับบริการความรู้จากกลุ่ม การรวบรวมผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ และการบำบัดเพื่อสาธารณประโยชน์แตกต่างกัน มุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจและ สังคม การมีส่วนร่วมในการพัฒนา กลุ่ม และปัญหา เศรษฐกิจใน กลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้าน หนองเสม็ด - ไทยเจริญ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ กลุ่มประชากรเป้าหมาย คือ คณะกรรมการ กลุ่มฯ สมาชิกกลุ่ม รวมประชากรเป้าหมายทั้งสิ้นจำนวน 107 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ลักษณะเครื่องมือแบบ สัมภาษณ์ แบ่ง เป็น 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 เป็นคำถามที่เกี่ยวกับความร่วมมือกิจกรรมของกลุ่ม การตรวจ สอบคุณภาพของเครื่องมือได้ค่า ความเชื่อมั่น 0.9348 ในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้รับแบบสัมภาษณ์กลับคืนจำนวน 107 ฉบับ มี ความสมบูรณ์ทุกฉบับ การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ทางสถิติ เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่า โทสเกสส์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปผลการวิจัย ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

สภาพพื้นฐาน ทางเศรษฐกิจและสังคม

สมาชิกส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 92.50 อาศัยอยู่ในระหว่าง 36 - 45 ปีมีสมาชิกใน ครอบครัวระหว่าง 4 - 6 คน ส่วนใหญ่มีแรงงานในครัวเรือนอยู่ในระหว่าง 1 - 2 คน การศึกษา ของ สมาชิกกลุ่ม ๆ ส่วนใหญ่ อยู่ในระดับประถมศึกษา เป็นสมาชิกกลุ่มอื่นๆ ร้อยละ 84.10 และสมาชิก กลุ่มๆ ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม มีพื้นที่ในการทำนงของตนเองอยู่ในระหว่าง 1 - 10 ไร่ มีพื้นที่ในการทำไร่เป็นของตัวแทนอยู่ในระหว่าง 1 - 20 ไร่ มีพื้นที่ทำสวนอยู่ในระหว่าง 1 - 20 ไร่

ส่วนใหญ่มีพื้นที่ในการปลูกหม่อนเก็บของตัวแดงอยู่ในระหว่าง 1 - 10 ไร่ สมาชิกกลุ่มฯ มีพื้นที่ในการเลี้ยงไหมอยู่ในระหว่าง 1 - 10 รุ่น/ปี รายได้จากการทำนาในรอบปี ของสมาชิกมีรายได้น้อยกว่า 20,000 บาท รายได้จากการทำไร่ในรอยาเที ของสมาชิกมีรายได้น้อยกว่า 20,000 บาท ส่วนใหญ่ไม่มีรายได้จากการทำสวน สมาชิกส่วนใหญ่มีรายได้จากการปลูกหม่อนอยู่ในระหว่าง 1 - 3,000 บาท ต่อปี รายได้เฉลี่ยจากการเลี้ยงไหมอยู่ในระหว่าง 1 - 3,000 บาท/ปี และมีรายได้จากการประกอบอาชีพทั้งหมดโดยเฉลี่ยอยู่ในระหว่าง 30,000 - 50,000 บาท/ปี

ส่วนการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ พบว่า สมาชิกกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านหนองเสม็ด ไทยเจริญ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ ส่วนใหญ่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของเกษตรอยู่ในระหว่างอยู่ในระหว่าง 6 - 10 ครั้ง/ปี การติดต่อกับผู้นำท้องถิ่น การติดต่อกับผู้นำท้องถิ่น สมาชิกกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านหนองเสม็ด ไทยเจริญ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ ส่วนใหญ่ติดต่อกับผู้ใหญ่บ้านอยู่ในระหว่าง 6 - 10 ครั้ง/ปี

สมาชิกกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านหนองเสม็ด - ไทยเจริญ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ ส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นสมาชิกกลุ่ม และ ไม่มีตำแหน่งทางสังคม

การมีส่วนร่วมและปัญหาในกิจกรรมของกลุ่ม

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มของสมาชิกกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านหนองเสม็ด - ไทยเจริญ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ ส่วนใหญ่เข้ากิจกรรมกลุ่ม คือ การบ้านเพื่อสาธารณประโยชน์มากที่สุด

สำหรับปัญหาของสมาชิกกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านหนองเสม็ด ไทยเจริญ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ ส่วนใหญ่มีปัญหาระงับการกู้เงินระยะสั้น

ผลทดสอบสมมุติฐาน

ตัวแปรต้นกับการร่วมประชุมกลุ่ม

สมาชิกกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านหนองเสม็ด - ไทยเจริญ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีรายได้ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร ระดับการศึกษา การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ การติดต่อกับผู้นำท้องถิ่น สถานภาพในกลุ่ม และตำแหน่งทางสังคมแตกต่างกัน จะมีการเข้าประชุมกลุ่มแตกต่างกัน ผลจากการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีความแตกต่างกัน

ตัวแปรต้นกับการกู้เงินระยะสั้น

สมาชิกกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านหนองเสม็ด – ไทยเจริญ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีรายได้ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร ระดับการศึกษา การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ การติดต่อกับผู้นำท้องถิ่น สถานภาพในกลุ่ม และตำแหน่งทางสังคมแตกต่างกัน จะมีการกู้เงินระยะสั้นแตกต่างกัน ผลจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีความแตกต่างกัน

ตัวแปรต้นกับการซื้อสินค้าจากกลุ่ม

สมาชิกกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านหนองเสม็ด – ไทยเจริญ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีรายได้ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร ระดับการศึกษา การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ การติดต่อกับผู้นำท้องถิ่น สถานภาพในกลุ่ม และตำแหน่งทางสังคมแตกต่างกัน จะมีการซื้อสินค้าจากกลุ่มแตกต่างกัน ผลจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ และการติดต่อกับผู้นำท้องถิ่นมีความแตกต่างกัน

ตัวแปรต้นกับการรวบรวมผลผลิต

สมาชิกกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านหนองเสม็ด – ไทยเจริญ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีรายได้ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร ระดับการศึกษา การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ การติดต่อกับผู้นำท้องถิ่น สถานภาพในกลุ่ม และตำแหน่งทางสังคมแตกต่างกัน จะมีการรวบรวมผลผลิตและผลิตภัณฑ์จากกลุ่มแตกต่างกัน ผลจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและการติดต่อกับผู้นำท้องถิ่น มีความแตกต่างกัน

ตัวแปรต้นกับการรับบริการความรู้จากกลุ่ม

สมาชิกกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านหนองเสม็ด – ไทยเจริญ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีรายได้ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร ระดับการศึกษา การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ การติดต่อกับผู้นำท้องถิ่น สถานภาพในกลุ่ม และตำแหน่งทางสังคมแตกต่างกัน จะมีการร่วมรับบริการความรู้จากกลุ่มแตกต่างกัน ผลจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและการติดต่อกับผู้นำท้องถิ่น ผลจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและการติดต่อกับผู้นำท้องถิ่น มีความแตกต่างกัน

ตัวแปรต้นกับการนำผลไปประโยชน์

สมาชิกกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านหนองเสม็ด – ไทยเจริญ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีรายได้ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร ระดับการศึกษา การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

การติดต่อกับผู้นำท้องถิ่น สถานภาพในกลุ่ม และตำแหน่งทางสังคมแตกต่างกัน จะมีการบ้านฟื้นฟู สาธารณะประโยชน์ แลกต่างกัน ผลจากการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและการติดต่อกับผู้นำท้องถิ่น มีความแตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนากลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านหนองเสม็ด – ไทยเจริญ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า มีประเด็นที่น่าสนใจและควรนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนากลุ่มมากที่สุดถึง 6 กิจกรรม คือ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่เกษตร พัฒนาการ ครูและสาธารณสุข ที่สมาชิกกลุ่ม ฯ ติดต่อกันกว่าร้อยละ 70 คือ เจ้าหน้าที่เกษตร ซึ่งมีผลมาจากการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐแตกต่างกัน คือ กิจกรรมประชุมกลุ่ม กิจกรรมการกู้เงินระยะสั้น กิจกรรมหารซื้อส่วนหัวจากกลุ่ม การรวบรวมผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์เพื่อขาย การรับบริการความรู้ และการทำเพื่อสุขภาพ รมประโยชน์ จะเห็นได้ว่าการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐมากกว่าของสมาชิกกลุ่มฯ มีผลทำให้สมาชิกกลุ่ม ฯ มีโอกาสได้ร่วมกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มมากกว่าผู้ที่มาติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐน้อยเพราะเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์และถูกต้องถึงถิ่นมีผลต่อการประกอบอาชีพของสมาชิกกลุ่ม

กิจกรรมการประชุมกลุ่ม ซึ่งเป็นการประชุมเพื่อรายงานผลการดำเนินงานประจำปีและรายงานความเคลื่อนไหวฐานะทางการเงินของกลุ่ม วัตถุประสงค์ของกลุ่ม ระเบียบข้อบังคับ ตลอดจนการเลือกตั้งคณะกรรมการของกลุ่ม กำหนดวงเงินการกู้เงิน และนโยบายอื่นๆ ของกลุ่มของหน่วยงานราชการที่สนับสนุนกิจกรรมของกลุ่ม การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐของสมาชิกกลุ่มที่อยู่โนระหว่าง 9 - 10 ครั้ง จะเข้าร่วมกิจกรรมการประชุมกลุ่มมากที่สุด จำนวน 74 ครั้งเดือนคิดเป็นร้อยละ 74.00 เจ้าหน้าที่ของรัฐจะเป็นผู้ช่วยกระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มเข้าร่วมประชุมกลุ่ม เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ จะเป็นผู้ชี้แจงข้อมูล ข่าวสารด้านวิชาการ การผลิตและการตลาด ตลอดจนทั้งสมาชิกมาหาถามเกรงใจ ศรีทธาในตัวของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มในการกู้เงินระยะสั้น นั้น การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐของสมาชิกตั้งแต่ 9 - 10 ครั้ง จำนวน 70 ครั้งเดือน คิดเป็นร้อยละ 91.00 ไม่กู้เงินระยะสั้น เพราะว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้ช่วยแนะนำอธิบดีฐานะทางการเงินของกลุ่มอยู่ตลอดเวลาและช่วยวิเคราะห์ข้อมูลการใช้จ่ายเงินในการผลิต อีกทั้งยังช่วยเร่งรัดหนี้สินในทางโอกาสจึงสามารถทำให้ลด

ความขัดแย้งในวงกลุ่มได้ ดังนั้นการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่แตกต่างกันจะทำให้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการกู้เงินระยะสั้นของสมาชิกกลุ่มแตกต่างกันไปด้วย

ส่วนปัจจัยอื่นที่เหลือ เช่น รายได้ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร ระดับการศึกษา การติดต่อกับผู้นำท้องถิ่น สถานภาพในกลุ่มและตำแหน่งทางสังคมของสมาชิกกลุ่ม ไม่มีความแตกต่างกัน

2. ปัจจัยที่มีเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนากลุ่มอีก 4 กิจกรรม คือ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ และการติดต่อกับผู้นำท้องถิ่น ซึ่งผลจากการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ และการติดต่อกับผู้นำท้องถิ่นที่แตกต่างกัน ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมกิจกรรมของกลุ่ม คือ กิจกรรมการซื้อสินค้าจากกลุ่ม การรวบรวมผลผลิตและผลิตภัณฑ์เพื่อขาย การรับบริการความรู้และการบำบัดสุขภาพอนามัยที่แตกต่างกันตามไปด้วย จะเห็นได้ว่าการติดต่อกับสมาชิก กับเจ้าหน้าที่ของรัฐและการติดต่อกับผู้นำท้องถิ่นมากของสมาชิกกลุ่ม ๆ ซึ่งมีผลทำให้สมาชิกกลุ่ม มีโอกาสได้ร่วมกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มมากกว่าผู้ที่ไม่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและการติดต่อกับผู้นำท้องถิ่น น้อย เพราะเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์และถูกต้องมีผลต่อการประกอบอาชีพของกลุ่ม ๆ แล้วผู้นำท้องถิ่นก็จะสามารถช่วยเหลือขยายเพิ่มเติม แนะนำปรึกษาหารือให้แก่สมาชิกกลุ่ม ได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นผู้ที่อยู่ให้กับสมาชิกกลุ่มมากที่สุด

กิจกรรมการซื้อสินค้าจากกลุ่ม เช่น สีส้มผ่นใหม่ สารเคมี ฯลฯ เจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้นำท้องถิ่น จะเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการแนะนำ และส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่ม ๆ เรื่องที่เกี่ยวกับปัจจัยการผลิตที่จะส่งผลให้ผลผลิตสูงและมีรายได้เพิ่มขึ้น ดังนั้นการที่สมาชิกกลุ่ม ๆ ได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้นำท้องถิ่นที่แตกต่างกันก็จะส่งผลต่อการซื้อสินค้าจากกลุ่มแตกต่างกัน

การรวบรวมผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์เพื่อขาย เป็นกิจกรรมที่สำคัญเพราะเป็นการทำให้สมาชิกกลุ่มมีรายได้ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะเป็นผู้ที่ติดต่อประสานงานด้านการตลาด สถานที่ และผู้นำท้องถิ่น จะเป็นผู้รวบรวมผลผลิตและผลิตภัณฑ์ไปจำหน่ายหรือในการจัดแสดง หากสมาชิกกลุ่ม ๆ มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้นำท้องถิ่นที่แตกต่างกัน จะทำให้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้แตกต่างกันไปด้วย

ในด้านความรู้มีส่วนร่วมรับบริการความรู้ของกลุ่ม นั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง จะเป็นผู้ให้ความรู้ข้อมูลข่าวสาร ด้านต่างๆ และผู้นำท้องถิ่นจะเป็นผู้ที่ประสานงานในทางเชิญประชุมเพื่อรับผู้ข่าวสาร สมาชิกกลุ่มที่ไม่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้นำท้องถิ่นที่แตกต่างกัน จะทำให้ได้รับบริการความรู้แตกต่างกัน

การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ การที่สมาชิกจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ดังกล่าวมากหรือน้อย แตกต่างกันไปเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับความคิดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้นำท้องถิ่น เพราะเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้กำหนดแผนปฏิบัติงานและจำเป็นต้องให้สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมมากที่สุด ในขณะที่ผู้นำท้องถิ่นก็ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับหน่วยงานในการแจ้งข่าวสาร และเชิญชวนสมาชิกกลุ่มเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์

ซึ่งสอดคล้องกับอนุชาติ พวงสำลี และศรทัย อาจอ่ำ (อ้างถึงใน จันทน์ หลิมเจริญ 2543 : 38-40) ที่ได้ชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบของกลุ่ม/องค์กรชุมชนที่สำคัญ มี 6 ประการ เช่น วัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่ม กฎกติกาของกลุ่ม และรายงานการวิจัยของ สโรชรัตน์ ศิริรัตน์ (2531 : 23, 56-57) เรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของหัวหน้าครัวเรือนในกิจกรรมกองทุนพัฒนาตำบล จังหาร อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด สกนธ์ จันทรัตน์ (2528 : 75-77) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบล จังหวัดศรีสะเกษ ภาณีณี ไชยกาญจน์ (2531 : 40-44) เรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการในกิจกรรมพัฒนาเยาวชนหัวรถจักรตึกแดง เขตคูสิต กรุงเทพมหานคร ปัญญา ชนะสันต์ (2535 : 57-70) รายงานผลการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในโครงการการพัฒนาชุมชนและชุมชนตามข้อเสนอของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสุพรรณบุรี แพทยา แก้วพวง (2533 : 54-61) ได้รายงานผลการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการบริหารงานพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะอำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง และบัญญัติ สายหยัด (2537 : 72-78) ได้รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มเกษตรนครจังหวัดระยอง พบว่า ปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับต่อกิจกรรมกลุ่ม คือ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและการติดต่อกับผู้นำท้องถิ่น

ส่วนปัจจัยอื่นที่เหลือ เช่น รายได้ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร ระดับการศึกษา สถานภาพ ในกลุ่มและตำแหน่งทางสังคมของสมาชิกกลุ่ม ไม่มีผลแตกต่างกัน

3. กิจกรรมที่สมาชิกกลุ่มหมั่นเลี้ยงไหมกันบนของเสริมดี ไทโยเจริญ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ มีส่วนร่วมมากที่สุด คือ กิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์ จำนวน 99 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 92.50 การรับบริการความรู้และการซื้อสินค้าจากกลุ่ม ของสมาชิกกลุ่ม จำนวน 98 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 91.60 เท่ากัน กิจกรรมประชุมกลุ่ม จำนวน 97 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 90.70 กิจกรรม การรวบรวมผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์เพื่อขาย จำนวน 96 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 89.70 และการกู้เงินระยะสั้น จำนวน 16 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 15.00 ตามลำดับ พบว่า การร่วมกิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์ของสมาชิกกลุ่มมากที่สุด เพราะกิจกรรมดังกล่าวเป็นการสร้างประโยชน์แก่หมู่บ้าน ชุมชนร่วมกัน ตลอดทั้งวันเสาร์อาทิตย์ทางศาสนาและแห่งชาติ จะใช้โอกาสนี้เพื่อ

จุดร่วมมาในพิธีประ โยชน์ สอดคล้องกับ บัญญัติ ภายหลัง (2537 : 14) ได้กล่าวถึงสาระสำคัญของ การมีส่วนร่วมของประชาชน ที่หมายถึง การเปิด โอกาสให้ประชาชน ได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบมาถึงประชาชนเอง ซึ่งจะทำให้เกิดความพอใจของ ประชาชนและลดความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้น ระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชน แต่ทั้งนี้การมี ส่วนร่วมของประชาชนต้องขึ้นอยู่กับความเต็มใจ ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมต้องมีความสามารถและ ต้องการประสิทธิภาพที่จะมีส่วนร่วม

4. ปัญหาของสมาชิกกลุ่มต่อการมีส่วนร่วมกิจกรรมของกลุ่ม มากที่สุดคือ กิจกรรม การกู้เงินระยะสั้นของสมาชิก ที่ไม่ร่วมกู้เงินระยะสั้นจากกลุ่ม จำนวน 91 กรัวยเรือน คิดเป็นร้อยละ 85.00 ซึ่งปัญหาดังกล่าวเนื่องจาก สถานะทางการเงินของกลุ่มที่มีอยู่อย่างจำกัด และในการจัดซื้อ สินค้าจากกลุ่ม ไม่ต้องใช้เงินสดจ่ายแต่นำมาหักล้างกันหลังจากที่นำผลผลิตมาจำหน่าย ตลอดทั้ง ได้รับการช่วยเหลือแทนแฉะวิธีการผลิตที่ใช้ทุนน้อยแต่ให้ผลตอบแทนสูง จึงทำให้สมาชิกไม่ต้อง กู้เงินระยะสั้นของกลุ่ม สอดคล้องกับ ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (แต่งในสุเมธ แสงนิมนวล, 2531 : 17-18) ได้เสนอหลักการสำคัญ เรื่อง นโยบายการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา ว่าเป็นกระบวนการ ที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนในรูป ส่วนบุคคล กลุ่มคน ชมรม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัครรูปแบบต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมใน การดำเนินงาน เรื่องใด เรื่องหนึ่ง หรือหลาย ๆ เรื่องรวมกัน ให้บรรลุวัตถุประสงค์ และนโยบาย การพัฒนาที่กำหนดไว้ คือ ร่วมทำการศึกษาค้นคว้า ปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมตลอดถึงความต้องการของชุมชน ร่วมคิดหาและสร้าง รูปแบบ วิธีการพัฒนาเพื่อการแก้ไข และลดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็น ประ โยชน์ต่อชุมชน หรือสนอง ความต้องการของชุมชน ร่วมงานนโยบายหรือแผนงาน โครงการ กิจกรรม เพื่อจัดและแก้ปัญหา สนองความต้องการของชุมชน ร่วมตัดสินใจใช้ทรัพยากรที่อย่างจำกัดให้เป็น ประ โยชน์ต่อส่วนรวม ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหาร งานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ร่วมการลงทุน ในกิจกรรมของชุมชน ตามขีดความสามารถของตนเองและของหน่วยงาน ร่วมปฏิบัติพัฒนา นโยบาย แผนงาน โครงการกิจกรรม ให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ร่วมควบคุมติดตาม ประเมินผลและร่วม บำรุงรักษาโครงการ

ดังนั้นปัญหาดังกล่าวของสมาชิกกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านหนองสมิต – ไทยเจริญ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จึงเป็นปัญหาในเชิงบวก ซึ่งหมายถึง เป็นปัญหาที่แสดงถึงความ เข้มแข็งขององค์กร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนา กลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านหนองเสม็ด - ไทยเจริญ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วย

1.1 การติดต่อกับเจ้าหน้าที่รัฐของสมาชิกกลุ่มการติดต่อกันมากที่สุด คือ เจ้าหน้าที่ เกษตร ดังนั้น เจ้าหน้าที่เกษตรจะต้องมีความรู้ความสามารถ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบองค์กรของกลุ่ม ความมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ความจริงใจในการให้ความช่วยเหลือ ตลอดจนจะต้องมีแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน โดยให้สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการ

1.2 การพึ่งพาตนเองของสมาชิกกลุ่ม จำเป็นจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน เพราะการคอยพึ่งพาเจ้าหน้าที่รัฐเพียงอย่างเดียวในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม จะทำให้องค์กรกลุ่มไม่เข้มแข็งและไม่มีความตระหนักในการเป็นเจ้าของกลุ่มร่วมกัน

1.3 บทบาทของคณะกรรมการกลุ่ม จำเป็นจะต้องให้รับทราบแก้ไขและส่งเสริมให้ได้รับการพัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการองค์กร

1.4 ในด้านของการรวบรวมผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์เพื่อกระจาย ด้านการตลาด ซึ่งจะเป็นกิจกรรมที่จับตัวชี้วัดความสำเร็จและการนำมาซึ่งรายได้ของสมาชิก ดังนั้นคณะกรรมการกลุ่ม เจ้าหน้าที่รัฐและสมาชิกกลุ่ม จะต้องให้ความสำคัญและมีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนจัดให้มีการประชุมสัมพัทธ์ผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 ศึกษาบทบาทของคณะกรรมการกลุ่มที่ส่งผลต่อความร่วมมือกิจกรรมพัฒนา กลุ่มของสมาชิก

2.2 ศึกษารูปแบบการบริหาร จัดการในทัศนของสมาชิกกลุ่มที่ส่งผลต่อความร่วมมือ กิจกรรมพัฒนา กลุ่มของสมาชิก

2.3 ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพึ่งพาตนเองของสมาชิกกลุ่ม